

NORMAL GELİŞİM GÖSTEREN ÖĞRENCİ VELİLERİNİN KAYNAŞTIRMA UYGULAMALARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ (Nitel Bir Çalışma)

THE VIEWS OF THE PARENTS OF NORMAL DEVELOPMENT STUDENTS ON MAINSTREAMING PRACTICES (Qualitative Study)

Doç. Dr. Tuncay DİLCİ

Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Sivas / TÜRKİYE,
ORCID: 0000-0002-6901-5492

ÖZET

Araştırmanın amacı; normal gelişim gösteren öğrenci velilerinin, öğrencilerinin kaynaştırma öğrencileriyle birlikte eğitim görmeleri hakkındaki görüşlerini incelemektir. Araştırma kapsamında Sivas merkezde kaynaştırma sınıfı uygulaması yapan okullar belirlenerek bu sınıflarda normal gelişim gösteren öğrencilerin velilerinin görüşleri anket tekniği kullanılarak alınmıştır. Araştırmanın en önemli sonuçları; normal gelişim gösteren öğrenci velilerinin okullarda uygulanan kaynaştırma programı hakkında yeterince bilgi sahibi olmadıkları, kaynaştırma öğrencisinin kendi öğrencilerinin ders başarısını ve sosyal gelişimini olumsuz etkilediği yönünde görüşlere ilişkin sonuçlara ulaşılırken, buna karşın araştırmaya katılan veliler kaynaştırma uygulamasının öğrencilerinin hoşgörü becerisi kazanmasında etkili olmadığını düşünmektedir. Bunun yanında normal gelişim gösteren öğrencilerin velileri öğrencilerinin yardımlaşma ve empatik beceri kazanma konusunda kaynaştırma uygulamasını olumlu görmektedir. Ayrıca normal gelişim gösteren öğrenci velilerinin öğrencilerini kaynaştırma öğrencisine nasıl davranmaları konusunda uyarıda bulunmadıkları sonucuna varılmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda; Normal gelişim gösteren öğrenci velilerine kaynaştırma programı hakkında bilgi verilmesi, normal gelişim gösteren öğrenci velileriyle kaynaştırma öğrencisi velileri arasında iletişim ortamı sağlanması, normal gelişim gösteren öğrenci velilerine öğrencilerinin sınıfında bulunan kaynaştırma öğrencisi hakkında bilgi verilmesi önerilerinde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Kaynaştırma, Özel Eğitim, Veli, Kaynaştırma Sınıfı

ABSTRACT

Purpose of the research; The aim of this study is to examine the views of the parents of students who have normal development on the education of their students with the integration students. Within the scope of the research, the schools which are involved in the integration class in Sivas city center were identified and the opinions of the parents of the students who showed normal development in these classes were taken by using the questionnaire technique. The most important results of the research; It was concluded that the parents of the normal development students did not have enough knowledge about the mainstreaming program implemented in schools, and that the mainstreaming students had a negative impact on the achievement and social development of their students. In addition, the parents who participated in the research think that the application of mainstreaming is not effective in gaining tolerance of students. In addition, the parents of the students with normal development have positive attitudes towards the inclusion of their students in gaining help and empathic skills. In addition, it was concluded that the parents of the students who showed normal development were warned about how they should behave towards their students. According to these results, providing information about the mainstreaming program for the parents of the normal development students, providing a communication environment between the parents of the students who have normal development and the parents of the students of the integration students, and informing the parents of the students of normal development about the mainstreaming students in their class.

Keywords: Inclusion, special education, parents, mainstreaming class

1. GİRİŞ

Bireyde öğrenmenin oluşumunu sağlayabilecek nitelikte bir eğitimin gerçekleştirilebilmesi için uygun öğrenme-öğretme ortamına ihtiyaç duyulmaktadır (akt: Akınoğlu,2003). Bu ortamlar öğrenme-öğretme etkinliklerinin meydana geldiği, eğitsel iletişim ve etkileşimin gerçekleştiği çevredir. Okulda sınıf bu amaçla gerçekleştirilmiş özel bir çevredir. Özel bir eğitim ortamı olarak oluşturulan sınıf, eğitim sisteminin en alt sistemidir. Sınıf; sistemin üretim merkezi, eğitsel amaçların davranışa dönüştürüldüğü yerdir (Mumcu,2008). Bu yönüyle sınıf farklı bireysel, kültürel ve ekonomik çevreden gelen öğrencilerin etkileşime girerek birbirlerini etkilediği dinamik bir ortamdır.

Sınıf; Öğrencilerin toplumsallaşmasının gerçekleştiği bir yerken, bir yandan da kültürleşme yolu ile öz deneyimlerin etkileşim içerisinde sergilendiği yerdir. Öğrenciler için sınıf, aileden sonra ikinci bir yaşam ve paylaşım ortamıdır. Aileden gelen her türlü deneyimlenen sosyo-kültürel birikimler sınıf ortamında harmanlanır. Diğer taraftan da yanlış davranışlar sınıf içerisinde düzeltilirken, kimi zamanda olumsuz içerikli yeni informal öğrenmelere kapı aralar. Diğer yandan da kendi güçlerini keşfetmesine, kendisini geliştirmesine, bireyselleşmesine fırsat verirken; diğer yandan da kamusal ortamda birlikte paylaşma ve mücadele etmeyi deneyimlemeye fırsat veren ortam ve olanak sağlanmaya çalışılır. Bu anlamda toplumsallaşma ve bireyselleşme, etkileşimli şekilde sınıf ortamında eğitim-öğretim etkinlikleriyle iç içe yürütülen bir görünüm eşliğinde tecrübe edilir. Bu süreç yalnızca öğrenci yaşantısına bağlı olmayıp, öğrenci velilerinin de rol oynadıkları bir durumdur.

Küreselleşen dünya farklı bir değişim içerisinde. Bu bağlamda yeni insan modeli iletişim odaklı, analitik düşünebilen birey olmanın yanı sıra; günümüzde bireylerden daha çok becerili ve bilgili olması beklenmektedir. Teknolojinin gelişmesi, bilimsel çalışmaların olumlu katkıları, eğitim bilimleri alanlarındaki gelişmeler yeni öğrenme şekil ve biçimlerini sahaya taşırken; demokrasinin yaygınlaşması ile demokratik kültürün gelişmesi ile birlikte beklentilerin bir kısmının karşılandığı söylenebilir (Kabasakal, Girli, Orkun, Çelik ve Vardarlı, 2008). Buna karşın Günümüz Türkiye'sinin artan ihtiyaçları bağlamında, teknolojinin yerini dolduramayacağı duygusal ve insani beklentilerde giderek artan ihtiyaçlar manzumesini sıralamaktadır.

Dünyada kaynaştırma uygulamasına dönük ilk girişimler 1900'li yılların ilk yarısında görülmektedir (Sucuoğlu ve Kargin, 2008). Genel ve özel eğitim içerisine serpiştirilmiş bir uygulama olan kaynaştırma; Ülkemizde de özel gereksinimi olan çocukların eğitimlerini akranlarının devam ettiği okul ikliminde aynı sınıfları ve sırayı paylaşma şeklinde sergilenmektedir (Sucuoğlu ve Kargin, 2008). 1970'li yıllarda Amerika Birleşik Devletleri'nde başlatılan kaynaştırma uygulamaları, zaman içerisinde yaygınlaşarak pek çok ülkenin eğitim bakış açısını değiştirmiştir (OECD, 1995). İtalya'da 1971 yılında, İngiltere'de 1974 yılında, Amerika'da ve Fransa'da 1975 yılında, Norveç'te 1976 yılında kabul edilen yasalar çerçevesinde özel eğitime muhtaç çocukların akran ortamında eğitimsel yaşantılarını sürdürmeleri benimsenmiştir (OECD, 1995; Akt; Sucuoğlu ve Kargin, 2008).

Ülkemizde kaynaştırma uygulaması 1983 yılında çıkarılan bir yasayla kaynaştırma uygulamaları ülkemizde yasal bir zemin bulmuştur. Bu kapsamda 2916 sayılı "Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu" ile başlatılan süreç, 1997'de çıkarılan 573 sayılı "Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname" ve buna dayalı olarak 2000 yılında yürürlüğe giren "Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği" ile yaygın olarak uygulanmaya başlanmıştır (MEB, 2010). 22 Haziran 1992 tarihli Zihinsel Özürlü Çocukların Eğitim Uygulamaları Yönetmeliği'nde "İlkokullarda Özel Eğitim Uygulamaları" başlığı altında "kaynaştırma" ayrı bir bölüm olarak ele alınmıştır (Yazıcıoğlu, 2018).

T.C. Anayasası'nın 42 maddesinde; "Eğitim ve Öğretim Hakkı ve Ödevini" ifade eden maddesinde devletin asli bir görevi olarak özel eğitim uygulamalarını yürütme ve sürdürme görevi verilmiştir. Türk eğitim sistemi tarihi süreç içerisinde geleneksel uygulamalar içerisinde özel gereksinimli öğrencileri normal öğrencilerden ayırmaksızın sürdürüle gelen bir yapıya sahiptir. Bunun nedeni hümanist bir anlayışın insan sevgisinde yoğunlaşan hoş görü kültürünün bir versiyonu olduğu söylenebilir. Bu kapsamda söz konusu konuya ilişkin yasa 1983 yılında çıkarılmış olup, sonraki kararnamelerin temelini oluşturmuştur (Akçamete, 2005). 20.04.1988 tarihinde yayınlanan bir genelgeyle "Rehberlik ve Araştırma Merkezleri (RAM) görevlilerinin kaynaştırma gereksinimi olan çocukların okul ve ailelerinin ziyaretleri ile bu konuda bilinçlendirme faaliyetlerinin yanı sıra, söz konusu çocukların sosyalleşmesi ve okul dışı faaliyetlere akranlarıyla birlikte katılacakları etkinlikler düzenlenmesi yönünde çalışmalar salık verilmiştir. Bu bağlamda özel gereksinimli ve uyum sorunu yaşayan öğrencilerin yetenek ve

kapasiteleri dikkate alınarak seviye grupları halinde yaşam pratiklerine dönük beceriler kazandırılmasının elzem ve mühim bir konu olduğu söylenebilir.

Özel gereksinimli öğrencilere dönük, her türlü önlemsel yaklaşımlarla akran grubu içerisinde aynı ya da benzer muamelelere bağlı uygulama biçimi olarak tanımlayabileceğimiz kaynaştırma; destek eğitim hizmetlerinin sağlanması koşuluna bağlı olarak, amacına ulaşacaktır. Bu bağlamda kaynaştırmaya tabi tutulan öğrencilerin hiçbir destek olmaksızın normal sınıflara yerleştirildiği bir uygulama değildir. Tam tersine, genel eğitim sınıfında bulunan özel gereksinimli öğrencilerin eğitimlerinin, özel eğitim desteği ile birlikte eş zamanlı sürdürülmesidir (Sucuoğlu ve Kargın, 2008).

Akçamete'ye (2005) göre; devletin görevi engelliler ve engelsizler arasındaki farklılıkları yok ederek gidermektir. Engellilere sağlanan eğitim hizmetleri ve sosyal yardımlar, onların insan olmalarından kaynaklı en doğal hakları olarak kabul edilmektedir.

Türk Milli Eğitim Kanunu (2000) zorluğa/engele bakmaksızın tüm çocukların eğitim hakkının anayasal bir hak olduğunu kabul eder; fakat birçok nedenden dolayı kanunlar ve uygulamalar arasında farklılıklar vardır. Bu farklılıklar ve özellikle de kaynaştırma içerisinde normal sınıflarda yer alan öğrencilerin karşı karşıya geldikleri sorunlar ki; (bunlar içerisinde akran baskısı ve diğer velilerin tutumu da dâhil) göz önünde tutulması gereken mühim bir konudur (Sart, Ala, Yazlık ve Yılmaz 2004). Özel gereksinimleri olan çocukların aile ortamından ayrı yatılı ve gündüzlü okullarda eğitim alması birçok nedensellik ile insan haklarına aykırı olduğunu ve bireyin topluma ayak uydurmakta zorlanacağı fikri ile ayrı yatılı ve gündüzlü okul fikrine olumlu bakılmadığı bilinmektedir. Buna karşın aile ile işbirliği anlayışıyla kaynaştırma eğitimi en çok tercih edilen eğitim sistemidir (Kargın ve Baydık, 2002). Özel eğitim gerektiren bireylere verilen eğitimde okul aile işbirliği esasına dayalı kaynaştırma eğitimi 1986 yılından itibaren ülkemizde uygulanmaya başlamış ve 2000 yılında çıkan özel eğitim yönetmeliğinden sonra daha hızla artmaya başlamıştır (Kabasakal vd 2008).

Sınıf öğretmeninin ve okul personelinin kaynaştırma uygulamasının gerekliliğine ilişkin inançları sürecin başarısı için oldukça önemlidir. Bu konuda gerekli bilgilendirme eğitimlerini hizmet öncesi veya hizmet içi eğitim programlarıyla almak koşuluyla çaba göstermelerine bağlı olarak gerçekleşecektir. Bu bağlamda başta veliler olmak üzere, sınıftaki diğer öğrencilerin de daha sağlıklı düşünme ve tutum geliştirme şeklinde özel gereksinimli öğrenci ve kaynaştırma uygulaması hakkında bilgilendirilerek hazırlanmalarına imtina gösterilmelidir. Söz konusu durumun niteliği, hem öğretmenlerin, hem de öğrencilerin destek özel eğitim hizmetleri almaları gerekliliğine bağlı olduğu belirtmiştir (Orel, A., Zerey, Z., Töret, G., 2004).

Kabasakal, Girli, Orkun, Çelik ve Vardarlı'ya (2008) göre; engelli bireyler için ve engelsiz bireyler için görülen eğitim şartları benzer görülmektedir. Fakat bu bireyleri toplumsal hayata hazırlamak, bağımsız veya en az bağımlı olarak yaşamlarını sürdürmelerini sağlamakta gereklidir. Kaynaştırma eğitiminde engelli bireylerin aynı yaşlılarıyla beraber eğitim almasının sağlanması; fırsat ve imkân eşitliğini de beraberinde getiren bir süreçtir. Buna göre öğrencinin uygun sosyal becerilere sahip olmasını sağlayacak imkânlarla tanıştırılması ve böylelikle yaşlıları tarafından kabul edilmesi engellinin ortadan kaldırılmasına hizmet edecektir. Söz konusu bu duruma ilişkin yapılan bilimsel çalışmalarda özel gereksinimi olan çocukların akademik başarısının olumlu etkilendiği belirlenmiştir. Bu sebepten dolayı eğitim sürecinde öğrenimin yanı sıra, uyum becerileri, iletişim becerileri gibi sosyal becerilerin kazanılması önem kazanmaktadır. Kargın ve Baydık'a (2002) göre; sosyal bütünleşme için öğrencilerin fiziksel olarak aynı ortamda bulunmaları yeterli değildir aynı zamanda sosyal etkileşimin artırılmasına da gerek duyulmuştur.

Vural ve Yıkılmış'a (2008) göre; kaynaştırma uygulamalarının verimli ve amaca hizmet etmesi noktasında sınıf öğretmenlerine öğretimsel uyarlamalar konusunda gerekli bilgi ve donanım kazandırılmalıdır. Kaynaştırma öğrencisine ilköğretim programını uyarlayıp ve uyarlanan programdan etkili bir şekilde yararlanmasını sağlayabilmesi gerekmektedir. Töret, Orel ve Zerey'e (2004) göre; Türkiye'de sınıf öğretmenlerinin kaynaştırmaya uygulamalarına yönelik tutumlarını inceleyen çalışmaların sonuçlarına bakıldığında; öğretmenlerin kaynaştırma uygulamalarına başlangıçta negatif baktığı; buna karşın kaynaştırmaya ilişkin ön bilinçlendirme sağlanması halinde tutumlarında olumlu yönde değişim olduğu görülmüştür. Batu, Kırcaali-İftar ve Uzuner (2004) göre; sınıf öğretmeni her türlü sınıf koşulunda, özellikle özel gereksinimli öğrencilerin normal gelişim gösteren çocukların bulunduğu sınıfa kaynaştırılmasında, hem sınıfın sosyal iklimi, hem de psikolojik gereksinimler eşliğinde

davranışlar açısından güçlü bir liderlik özelliği gösteren uzlaştırıcı rolünde olmalıdır. Diğer taraftan; sınıftaki tüm çocuklara eşit düzeyde yaklaşılması, özür durumu fark etmeksizin gereksinimlerinin karşılanması, sınıfta pozitif diyaloglar geliştirilerek anlamlı ilişki bağları kurulması, özel gereksinimi olan çocukların sınıfa, okula, hayata, hatta topluma, sosyal kabulü ve uyumunun önemli derecede öğretmenin tutum ve uygulamalarına bağlı olduğu söylenmektedir(Gözün ve Yıkmış,2004). Bu bağlamda sınıf öğretmenleri, özel eğitim gereksinimli öğrenci velileri ile normal öğrenci velileri arasında koordinasyonu sağlayan katalizör görevi üstlenmelidir. Bu noktada sınıf öğretmeni, taraflar arasında oluşabilecek her türlü itilafli konulara empatik yaklaşım ve söylem biçimi geliştirmelidir.

Metin'e (1992) göre; kaynaştırma programında normal çocukları da göz önünde bulundurmaya gerekmektedir. Kaynaştırma programının çocuklara gerçek yaşam pratikleri kazandırma noktasında olumlu katkı sağladığını söyleyebiliriz. Bu yönüyle özürli çocuğa olduğu kadar normal çocuğa da yararlı yönleri vardır. Buna göre Kaynaştırma ortamı normal çocuğa özürli çocuklarla kuracağı ilişkilerde nasıl iletişim kazanıp ve gelecekteki hayatlarında da kullanabileceği deneyimler kazandıracaktır. Normal çocuk engelli olan bireyi tanıma, ona model olma ve nasıl yardım edebileceği konusunda deneyim sağlayacaktır.

Akçamete'ye (2005) göre; gelişmiş ülkelerin çoğunluğu kaynaştırma uygulamasına tedbirsiz yaklaşımlarla hazırlıklı oldukları ifade edilmiştir. Türkiye'de ise son yıllarda özel eğitim kurumlarında yalnızca fiziksel ortamın iyileştirilmeye çalışıldığı, kaynaştırma ortamlarının asıl olan ise pedagojik yetkinlik içerisinde; duygusal, fiziksel, sosyal ve psikolojik yönde ortam iklimine ihtiyaç vardır. Mevcut uygulamaların bu yönüyle henüz yeterli olmadığı ifade edilmektedir. Kaynaştırma sınıfına dâhil edilen özel eğitim gereksinimli öğrencilere ve sınıf öğretmenlerine joker uygulamalarla belli destekler sağlanması gerekir. Ancak, ülkemizde var olan profesyonel personel sıkıntısı, bu desteğin sağlanmasında engel oluşturmaktadır. Bu nedenle hazırlanan ortamlara fiziksel önlemlerin yanı sıra bu sınıflarda görevli öğretmenlere hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerle mesleki donanımları artırılabilir. Bu şekilde artırılan olanak ve kaynaklarla kaynaştırma öğrencisi olan öğretmenlere mesleki gelişim ve hazır bulunuşluk düzeylerine destek olunması amaçlanmaktadır (<https://www.bilgiustam.com/kaynastirma-2018>).

Kaynaştırma eğitimi son yıllarda özel gereksinimli öğrencilere dönük fırsat ve imkân çeşitliliğinde ciddi artış görülmektedir. Bu kapsamda engelin şekil ve derecesine göre özel iyileştirme merkezlerinin sayısında devlet destekli bir hayli niceliksel artıştan bahsedebilir. Buna karşın niteliksel yönden gelişmeler tartışmaya muhtaç bir konudur.

Dünyanın birçok ülkesinde engelli öğrenciler engelli olmayan akranları ile birlikte, genel eğitim okullarında beraber eğitim görmektedirler. Birlikte eğitimin amacı, engelli öğrencilerin akranlarıyla akademik ve sosyal yönlerden bütünleştirilerek, birleştirmek, sosyal ve duygusal ihtiyaçlarının işbirlikçi, aidiyet duygusunu okşayan, demokratik hareket biçimini içselleştiren ihtiyaçların karşılanmasıdır (Sucuoğlu ve Özokçu,2005). Engelli çocukların toplumla buluşmaları ve bütünleşmeleri için ve hayati öneme sahip olan kaynaştırma uygulamaları, kimi veliler tarafından sürece ilişkin sabote eylemleriyle karşılaştığı da bilinen bir gerçektir. İşte bu noktada bir takım kamu spotları aracılığıyla ve öğretimsel programın bir parçası olarak tolerans geliştirmelerine destek olunmalıdır.

Kaynaştırma programlarının başarıyla yürütülmesinde sınıf öğretmenlerinin kaynaştırmaya yönelik inanç ve tutumları etkili faktördür. Türkiye'de sınıf öğretmenlerinin kaynaştırmaya yönelik tutumlarını inceleyen çalışmaların sonuçlarına bakıldığında, öğretmenlerin kaynaştırmaya yönelik tutumlarının olumsuz olduğu ve kaynaştırma konusundaki bilgilendirmenin, tutumlarına olumlu yönde değişiklik kattığı görülmüştür (Orel, Zerey ve Töret, 2004). Kaynaştırma programında yer alan öğretmenlerin kendi kişisel hayatlarını ve mesleki yaşantılarını da geliştirdiklerini olumlu katkılarda olduğunu belirtmişlerdir. Bu konuda yapılan araştırmalar, öğretmenlerin kaynaştırma eğitimine ilişkin tutumlarını, kendi eğitim seviyelerinden ziyade özel eğitime yönelik eğitimlerinden ve özel eğitimin gereklerine dönük aldıkları teknik-beceri eğitiminin niteliğinden beslenmektedir.

Ülkemiz veli profili bağlamında kaynaştırma uygulamalarına ilişkin genelde olumlu yönde eğilim söz konusudur. Ne var ki çok özel ya da müstesna durumlarla da karşılaşmak mümkün olabilmektedir.

Literatüre bakıldığında normal gelişim gösteren öğrenci velilerinin kaynaştırma uygulaması yönelik olan tutum, inanç ve görüşlerini içeren bir çalışma yapılmadığı görülmektedir. İşte bu çalışma alan

yazına bu yönde bir boşluğu doldurma ve bilimsel katkı sağlama noktasında manidardır. Bu çalışmayla hedeflenen; normal gelişim gösteren öğrenci velilerinin kendi çocuklarının, kaynaştırma öğrencileriyle beraber eğitim görmelerine yönelik görüşlerini ortaya koyabilmeleridir.

Problem: Normal Gelişim Gösteren Öğrenci Velilerinin Kaynaştırma Uygulamalarına İlişkin Görüşleri Nelerdir? Sorusu problem cümlesi olarak belirlenirken, bu probleme cevap olabilecek nitelikli 7 adet soru alt problem olarak ele alınmıştır.

2. YÖNTEM

Araştırma nitel desenleme ile yürütülmüştür. Bu sebeple evren ve örneklem belirleme yoluna gidilmemiştir. Bu kapsamda Sivas il Merkezinde kaynaştırma öğrencisi bulunan on sınıf belirlenmiştir. Her bir sınıftan normal gelişim gösteren öğrencilerin velilerinden ikişer kişi seçilmiştir. Önceden yapılmış olan çalışmalardan faydalanarak 20 adet soru hazırlanmıştır. Nitel çalışmalarda toplanan veriler yerel karakter taşıma riskinden dolayı genellemeye gidilmez, bundan dolayı ölçme araçlarının geçerliği ve güvenilirliği söz konusu olmayabilir (Sönmez ve Alacapınar 2011). Bu kapsamda hazırlanan açık uçlu sorular üzerinde geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmamıştır. Buna karşın uzman görüşleri eşliğinde kapsam geçerliliği sağlanmıştır.

Araştırma tarama modelinde gerçekleşmiş, nitel desenleme ile yürütülmüştür. Bu kapsamda anket tekniğiyle elde edilmiş veriler, betimsel analiz ve içerik analizi tekniğiyle tasnif edilerek yorumlanmıştır. Frekans analizi şeklinde sonuçlar tablo halinde sunulmuştur. Velilere yöneltilen sorular yarı yapılandırılmış soru formu eşliğinde cevaplayıcılara yöneltilmiştir. Bu şekilde elde edilen cevaplar, belirlenen kategorilerde kodlanmıştır. Yazı ve anlam açısından aynılık göstermekte olan yanıtların frekansları alınmış ve bu frekansların yanıtlayıcı sayısı içerisindeki yüzdesi hesaplanmıştır. Katılımcılar 1 ile 20 sayıları arasında numaralandırılarak (K:1, K:2, K:3...) şeklinde kodlanmıştır.

3. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölüm araştırmaya ilişkin gerçekleştirilen aşamalarından oluşmaktadır. Bu kapsamda velilere sorulan açık uçlu sorulardan elde edilen verilerin betimsel ve içerik analizi yöntemleri ile analizleri ve tablolara ilişkin açıklamalar yer almaktadır.

Araştırma kapsamında velilere okullarda uygulanan kaynaştırma programları konusunda bilgilerinin olup/olmadığı sorulmuş ve cevaplar aşağıda tablo olarak gösterilmiştir.

Tablo 1: Kaynaştırma Uygulamalarından Haberiniz Var Mı?

CİNSİYET			EVET		HAYIR	
			F	N	F	N
KADIN	10	50%	3	30%	7	70%
ERKEK	10	50%	4	40%	6	60%
TOLAM	20	100%	7	35%	13	65%

Tablo 1'e göre araştırmaya katılan veliler 'okullarda uygulanan kaynaştırma programından bilginiz var mı' sorusuna %40 oranında 'evet', %60 oranında hayır cevabı vermişlerdir. Bu verilerden hareketle velilerin cinsiyet değişkenine göre kadınlarda evet kaynaştırma eğitiminden haberim var diyenlerin oranı %30 dur. Buna karşın erkeklerin daha fazla oranda kaynaştırma programı hakkında yeterince bilgi sahibi olmadıkları söylenebilir. Araştırmaya katılan velilere 'çocuğunuzun sınıfında bulunan kaynaştırma öğrencisinin özür grubunu bilip/bilmedikleri sorulmuştur. Alınan cevaplar incelendiğinde araştırmaya katılan velilerin tamamının kaynaştırma öğrencisinin özür grubunu bildikleri ortaya çıkmıştır.

Araştırmaya katılan velilere 'çocuğunuzun sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunması onun ders başarısını nasıl etkiler' sorusu yöneltilmiş ve alınan cevaplar tablolaştırılmıştır. Cevapların 'olumlu etkiler, etkisi yoktur, olumsuz etkiler' olarak üç grupta ele alınması uygun görülmüştür.

Tablo2: Kaynaştırma Uygulamasının Ders Başarısına Etkisi Nasıldır?

	<i>Katılımcıların Verdikleri Cevaplar</i>	N	F(%)
Olumlu Etkiler	<i>Olumlu etkiler çocuğum zaten başarılı bir öğrenci.(K:3)</i>	2	10
Etkisi Yoktur	<i>Başarıyla alakası yok etkilemez.(K:13)</i>	6	30
	<i>Bir zararının olduğunu düşünmüyorum.(K:7)</i>		
	<i>Etkilemez (K:4)</i>		
Olumsuz Etkiler	<i>Aynı sınıfta olmamaları gerekiyor(K:19)</i>	12	60
	<i>Öğretmen bizim çocuklarımızla yeterince ilgilenemez.(K:18)</i>		
	<i>Ders esnasında dikkati dağıtıcı hareketler yapıyormuş.(K:2)</i>		
	<i>Sınıf zaten kalabalık öğretmen ilgilenemiyor çocuğumla(K:10)</i>		
	<i>Ders sırasında farklı sesler çıkarıyormuş.(K:12)</i>		
	<i>Çocuğum belki de bu yüzden başarısız.(K:15)</i>		
Toplam		20	100

Tablo 2'ye bakıldığında veliler 'çocuğunuzun sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunmasının öğrencinizin ders başarısını nasıl etkilediği' sorusuna,%10 oranında 'olumlu', %60 oranında 'olumsuz' görüş bildirmişlerdir. %30 oranında ise ders başarısı üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu sonuçlara bakıldığında olumlu cevap verenlerin yüzdesinin düşük olması manidar olup, genel anlamda velilerin sınıflarda kaynaştırma öğrencisinin olmasından hoşnut olmadıkları söylenebilir.

Araştırmaya katılan velilere 'öğrencinizin sınıfında kaynaştırma öğrencisi olmasının öğrencinizin sosyal gelişimine etkisi nedir?' sorusu yöneltilmiştir. Cevapların 'olumlu etkiler, etkisi yoktur, olumsuz etkiler' olarak üç grupta ele alınması uygun görülmüştür. Alınan cevaplar incelenerek, aşağıda tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3: Kaynaştırma Öğrencisi Çocuğunuzun Sosyal Gelişimini Nasıl Etkiler?

	<i>Katılımcıların Verdikleri Cevaplar</i>	N	F(%)
Olumlu Etkiler	<i>Farklı insanlarla bir arada olması iyi bir şey.(K:11)</i>	4	20
	<i>Hayatta herkesin aynı şekilde olmadığını farkına varıyor.(K:7)</i>		
Etkisi yoktur	<i>Onun farklı dünyası var bizim çocukları etkilemez./K:3)</i>	4	20
	<i>Bir etkisi olduğunu düşünmüyorum.(K:9)</i>		
Olumsuz etkiler	<i>Çocuğum onun olumsuz hareketlerini taklit ediyor.(K:15)</i>	12	60
	<i>Diğer öğrencilere kötü örnek oluyor.(K:2)</i>		
	<i>Kötü etkileniyor.(K:18)</i>		
	<i>Diğer öğrenciler ondan küfür öğreniyormuş.(K:4)</i>		
	<i>Öğrencim onun gibi davranıyor bazen.(K:10)</i>		
	<i>Bazı kötü davranışları ondan öğrendiğini düşünüyorum.(K:6)</i>		
Toplam		20	100

Tablo 3'e bakıldığında araştırmaya katılan velilerin 'öğrencinizin sınıfında kaynaştırma öğrencisi olmasının öğrencinizin sosyal gelişimine etkisi nedir?' sorusuna % 20 oranında 'olumlu etkiler' %20 oranında 'hiçbir etkisi yoktur' % 60 oranında ise 'olumsuz etkiler' cevaplarını vermiştir. Bu sonuçlara bakıldığında araştırmaya katılan velilerin kaynaştırma öğrencisinin öğrencilerinin sosyal gelişimlerini olumsuz etkileyebileceği inancına dönük sonuca varılabilir.

Araştırmaya katılan velilere 'öğrencinizin sınıfında kaynaştırma öğrencisinin olmasının öğrencinizin yardımlaşma becerisini kazanmasında etkili olduğunu düşünüyor musunuz?' sorusu yöneltilmiş ve alınan cevaplar aşağıdaki tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo:4: Kaynaştırma Uygulamalarının Çocuğunuzun Yardımlaşmayı Öğrenmede Etkisi Nedir?

	<i>Katılımcıların Verdikleri Cevaplar</i>	N	F(%)
Etkisi var	<i>Çocuğum o öğrenciye her zaman yardımcı oluyor.(K:3)</i>	14	70
	<i>Bazen okula birlikte gidiyorlar yardımlaşıyorlar.(K:14)</i>		
	<i>Etkili oluyor.(K:9)</i>		
	<i>Sınıf ortamında birçok konuda yardım ediyormuş o öğrenciye.(K:16)</i>		
	<i>Yapamadıklarına bizim çocuk yardımcı oluyormuş.(K:1)</i>		
	<i>Yardımlaşmayı öğrenmesinde etkili olduğunu düşünüyorum.(K:7)</i>		
Etkisi yok	<i>Çocuğum yardımlaşmayı öğreniyor.(K:2)</i>	6	30
	<i>Etkisi yok.(K:15)</i>		
	<i>Etkisinin olduğunu düşünmüyorum.(K:8)</i>		
Toplam	<i>Onla alakası yok bence.(K:10)</i>	20	100

Araştırmaya katılan veliler ‘ öğrencinizin sınıfında kaynaştırma öğrencisinin olmasının öğrencinizin yardımlaşma becerisini kazanmasında etkili olduğunu düşünüyor musunuz?’ sorusuna %70 oranında etkilisinin olduğu, %30 oranında ise etkisinin olmadığı cevabını vermiştir. Bu sonuçlara bakıldığında, velilerin büyük bir çoğunluğunun öğrencilerinin sınıfında kaynaştırma öğrenci olmasının, çocuklarının yardımlaşma becerisi kazanmasında etkili olduğu düşüncesinde oldukları söylenebilir.

Araştırmaya katılan velilere ‘ öğrencinizin sınıfında kaynaştırma öğrencisinin olmasının öğrencinizin duygudaşlık becerisi kazanmasında etkili olduğunu düşünüyor musunuz?’ sorusu yöneltilmiş ve alınan cevaplar incelenerek aşağıda tablo 5’te gösterilmiştir. Tablo oluşturulurken cevapların ‘etkilidir, kısmen etkilidir ve etkili değildir’ olarak 3 bölüme ayrılması uygun görülmüştür.

Tablo 5: Öğrencinizin Sınıfında Kaynaştırma Öğrencisinin Olmasının Öğrencinizin Duygudaşlık Becerisi Kazanmasında Etkili Olduğunu Düşünüyor Musunuz?

Empatim Beceri Kazanma	<i>Katılımcıların Verdikleri Cevaplar</i>	N	F(%)
Etkilidir	<i>Etkilidir onu anlamaya çalışıyor.(K:20)</i>	14	70
	<i>Evet, farklı insanları anlamaya çalışıyor.(K:9)</i>		
	<i>Evet.(K:16)</i>		
	<i>Evet. Bazen onun yerine kendini koyup üzülüyor.(K:4)</i>		
	<i>Arkadaşları onla alay edince bizim çocukta üzülüyor.(K:7)</i>		
	<i>Evet, konuşmalarından bunu anlıyorum.(K:2)</i>		
Kısmen Etkilidir	<i>Evet, onun için üzülüyor.(K:1)</i>	2	10
Etkili Değildir	<i>Çok fazla etkilidir diyemem ama az da olsa etkisi var.(K:15)</i>	4	20
	<i>Etkisi yok bence.(K:13)</i>		
Toplam	<i>Bir faydası yok.(K:8)</i>	20	100

Yukarıdaki tabloya göre; araştırmaya katılan veliler ‘ öğrencinizin sınıfında kaynaştırma öğrencisinin olmasının öğrencinizin empati becerisi kazanmasında etkili olduğunu düşünüyor musunuz? Sorusuna %70 oranında ‘etkilidir’ % 10 oranında ‘kısmen etkilidir’ %20 oranında ise ‘etkili değildir’ cevaplarını vermiştir. Bu verilere bakıldığında velilerin büyük çoğunluğunun öğrencilerinin sınıfında kaynaştırma öğrencinin olmasının çocuklarının empatik beceri kazanmasında etkili olduğu düşüncesinde oldukları söylenebilir.

Araştırmaya katılan velilere “ öğrencinizin sınıfında kaynaştırma öğrencisinin olmasının öğrencinizin hoşgörülü davranma becerisini geliştirmede etkili olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusu yöneltilmiş ve alınan cevaplar incelenerek aşağıda tablo olarak gösterilmiştir.

Tablo:6: Öğrencinizin Sınıfında Kaynaştırma Öğrencisinin Olmasının Öğrencinizin Hoşgörülü Davranma Becerisini Geliştirmede Etkili Olduğunu Düşünüyor Musunuz?

Hoşgörü Kazanma Becerisi Üzerinde	Katılımcıların verdikleri Cevaplar	N	F(%)
Etkili	<i>Kesinlikle etkili oluyor.(K:17)</i>	8	40
	<i>Evet, çocuğumda bunu gözlemliyorum.(K:10)</i>		
	<i>Evet, farklı insanlarla birlikte yaşamayı öğreniyor.(K:5)</i>		
	<i>Evet, hoşgörülü davranmayı öğreniyor.(K:8)</i>		
Kısmen Etkili	<i>Çok fazla etkili oluyor diyemem.(K:3)</i>	4	20
	<i>Fazla olmuyor.(K:6)</i>		
Etkili Değil	<i>Aksine kavga ediyorlar.(K:11)</i>	8	40
	<i>Tam tersi faydasından çok zararı oluyor.(K:4)</i>		
	<i>Hoşgörülü bir ortamın sağlandığını düşünmüyorum.(K:19)</i>		
	<i>Aksine çocuklar bu bilinçde değil.(K:20)</i>		
Toplam		20	100

Yukarıdaki tabloya göre araştırmaya katılan veliler “öğrencinizin sınıfında kaynaştırma öğrencisinin olmasının öğrencinizin hoşgörülü davranma becerisini geliştirmede etkili olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna %40 oranında ‘etkili oluyor’ %20 oranında ‘kısmen etkili oluyor’ %40 oranında ‘etkili olmuyor’ cevabını vermiştir. Bu verilere bakıldığında; velilerin yaklaşık %50’sinin bu soruya olumlu baktığı, buna karşın bir okadar oranda da öğrencilerinin sınıfında kaynaştırma öğrenci olmasının çocuklarının hoşgörü becerisi kazanmasında etkili olmayacağı düşüncesinde oldukları söylenebilir.

Araştırmaya katılan velilere “öğrencinize sınıfındaki kaynaştırma öğrencisine nasıl davranması konusunda uyarılarda bulundunuz mu ?” sorusu yöneltilmiş ve alınan cevaplar incelenerek aşağıda tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo:7: Öğrencinize Sınıfındaki Kaynaştırma Öğrencisine Nasıl Davranması Konusunda Uyarılarda Bulundunuz Mu?

Uyarıda Bulundunuz Mu?	Katılımcıların Verdikleri Cevaplar	N	F(%)
Evet	<i>Evet, her zaman uyarıyorum.(K:14)</i>	16	80
	<i>Ona karşı anlayışlı olmasını söylüyorum.(K:10)</i>		
	<i>Evet, onla da arkadaş ilişkisi kurması konusunda uyarıyorum.(K:9)</i>		
	<i>Evet, uyarıyorum.(K:17)</i>		
	<i>Onla dalga geçmemesi konusunda uyarıyorum.(K:3)</i>		
	<i>Onla tartışıp kavga etmemesini söylüyorum.(K:12)</i>		
	<i>Ona yardımcı olmasını söylüyorum.(K:1)</i>		
Hayır	<i>Herhangi bir şey söylemedim.(K:18)</i>	4	20
	<i>Hayır, uyarmadım.(K:5)</i>		
Toplam		20	100

Yukarıdaki tabloya göre “öğrencinize sınıfındaki kaynaştırma öğrencisine nasıl davranması konusunda uyarılarda bulundunuz mu ?” sorusuna veliler %80 oranında ‘evet’ ,%20 oranında ‘hayır’ cevabını vermiştir. Bu verilere göre velilerin öğrencilerini kaynaştırma öğrencisine nasıl davranmaları gerektiği konusunda uyardıkları ifade edilebilir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonucunda;

1. Normal gelişim gösteren öğrenci velilerinin büyük çoğunluğunun kaynaştırma programlarına ilişkin farkındalıklarının düşük düzeyde olduğu görülmektedir,
2. Velilerin tamamının çocuklarının sınıfında bulunan kaynaştırma öğrencisinin özür grubunu bildiği,

3. Veliler, sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunmasının öğrencilerinin ders başarısını olumsuz yönde etkilediği görüşünde oldukları,
4. Velilerin kaynaştırma öğrencisinin, öğrencilerinin sosyal gelişimlerini olumsuz yönde etkileyebileceğini,
5. Veliler, sınıflarda kaynaştırma öğrenci olmasının çocuklarının yardımlaşma becerisi kazanmasında etkili olduğunu düşündüklerini,
6. Veliler, kaynaştırma öğrenci olmasının çocuklarının olumlu yönde empatik beceri kazanmasında etkili olduğu düşündükleri,
7. Velilerin öğrencilerinin sınıfında kaynaştırma öğrenci olmasının çocuklarının hoşgörü becerisi kazanmasında etkili olmadığı düşüncesinde oldukları,
8. Velilerin öğrencilerini kaynaştırma öğrencisine nasıl davranmaları gerektiği konusunda uyardıkları sonuçlarına varılmıştır.

Literatür incelendiğinde bu çalışmanın konusuyla ilgili yeterince araştırma yapılmadığı görülmektedir. Kaynaştırma öğrencileriyle ilgili birçok çalışma yapılmış olmasına karşın, normal gelişim gösteren öğrenci velilerinin görüşleri incelenmemiştir. Bu yüzden tartışma kısmına yer verilmemiştir.

Araştırma kapsamında şu önerilerde bulunulabilir:

1. Normal gelişim gösteren öğrenci velilerine kaynaştırma programı hakkında bilgi verilmelidir, bu kapsamda olumlu ve insani yönleriyle kazanımlardan velilere bahsedilmelidir.
2. Normal gelişim gösteren öğrenci velileriyle kaynaştırma öğrencisi velileri arasında iletişim ortamları öğretmenin koordinatörlüğünde gerçekleştirilmelidir,
3. Normal gelişim gösteren öğrenci velilerine öğrencilerinin sınıfında bulunan kaynaştırma öğrencisi hakkında bilgi verilerek, hoşgörü, paylaşım ve dayanışma eşliğinde hareket edilmesi gerekliliği yönünde mantıksal dayanağı olan açıklamalar yapılarak, söz konusu duruma ilişkin kararları çocuğun kendisinin almasına fırsat verilmeli,
4. Heran herkesin bir engel durumuyla karşı karşıya kalabileceği düşüncesinden hareket ederek, engelli ya da özel gereksinimli çocuklara acımadan, aynı zamanda normal çocuklara nasıl davranılıyorsa aynı şekilde muamele edilmesi yönünde telkinler verilmelidir.

KAYNAKÇA

Akçamete, G., (2005), Türkiye’de Özel Eğitim. Ankara: Kök Yayınları

Akinoğlu, O. (2003). Sınıfta Grup Etkileşimi, Sınıf Yönetimi (3. Baskı). (Editör: Z. Kaya) PegemA Yayıncılık

Balkar, B., (2008), Okul-Aile Birliği Sürecine İlişkin Veli ve Öğretmen Görüşleri Üzerine Nitel Bir Çalışma. Dokuz Eylül Üniversitesi, *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23:169-176

Başal, M. ve Batu, S., (2002), Zihin Özürlü Öğrencilere Okuma Yazma Öğretme Konusunda Alt Özel Sınıf Öğretmenlerinin Görüş ve Önerileri. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi *Özel Eğitim Dergisi*, 3 (2) 85-98

Batu, S., Kırcaali-İftar G. ve Uzuner Y., (2004), Özel Gereksinimli Öğrencilerin Kaynaştırıldığı Bir Kız Meslek Lisesindeki Öğretmenlerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüş ve Önerileri. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi *Özel Eğitim Dergisi*, 5 (2) 33-50

Büyüköztürk, Ş., Çakmak E., Akgün Ö., Karadeniz Ş. ve Demirel F. (2012), Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Ankara, Pegem Akademi.

Gökçe, E., (2009), İlköğretimde Okul-Aile İşbirliğinin Geliştirilmesi. Eğitim Programları ve Öğretim Bölümü Eğitim Bilimleri Fakültesi Ankara Üniversitesi.

Gözün, Ö. ve Yıkılmış A., (2004), Öğretmen Adaylarının Kaynaştırma Konusunda Bilgilendirilmelerinin Kaynaştırmaya Yönelik Tutumlarının Değişimindeki Etkililiği. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi *Özel Eğitim Dergisi*, 5 (2) 65-77

- Kabasakal, Z., Girli, A., Okun, B., Çelik, N. ve Vardarlı, G., (2008), Kaynaştırma Öğrencileri, Akran İlişkileri ve Akran İstismarı, Dokuz Eylül Üniversitesi *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi* 23:169-176
- Kargın, T. ve Baydık, B., (2002), Kaynaştırma Ortamındaki İşiten Öğrencilerin İşitme Engelli Akranlarına Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi *Özel Eğitim Dergisi*, 3 (2) 27-39
- Metin, N., (1992), Okul Öncesi Dönemde Özürlü Çocuklar İçin Kaynaştırma Programları. Ankara Üniversitesi, *Özel Eğitim Dergisi*. 12. 34 -36
- Metin, N., (1997), Özürlü Çocuklar İçin Kaynaştırma Programları. ÖZEV Türkiye Özürlüler Eğitim ve Dayanışma Vakfı Yayın Organı, 2, 10-11
- Mumcu, M., (2008), İlköğretim Okulu Öğrenci ve Öğretmenlerinin Gerçek ve Tercih Edilen Sınıf Atmosferi Algılarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya
- Sucuoğlu, B., Ünsal, P. ve Özokçu O., (2004), Kaynaştırma Sınıfı Öğretmenlerinin Önleyici Sınıf Yönetimi Becerilerinin İncelenmesi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi *Özel Eğitim Dergisi*, 5 (2) 51-64
- Sucuoğlu, B. ve Özokçu O., (2005), Kaynaştırma Öğrencilerinin Sosyal Becerilerinin Değerlendirilmesi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi *Özel Eğitim Dergisi*, 6 (1) 41-57
- Sucuoğlu, B., ve Kargın, T. (2008). İlköğretimde Kaynaştırma Uygulamaları Yaklaşımlar Yöntemler Teknikler. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Orel, A., Zerey, Z., Töret, G., (2004), “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Kaynaştırmaya Yönelik Tutumlarının incelenmesi”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi *Özel Eğitim Dergisi* 5 (1) 23-33
- Öncül N. ve Batu S., (2005), Normal Gelişim Gösteren Çocuk Annelerinin Kaynaştırma Uygulamasına İlişkin Görüşleri. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi *Özel Eğitim Dergisi*, 6 (2) 37-54
- Sart Z. H, Ala H, Yazlık Ö, Yılmaz K, F, (2004)“Türkiyede Kaynaştırma Eğitimi Nerede?” XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultay 6-9 Temmuz İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya
- Vural M. ve Yıkılmış A., (2008), Kaynaştırma Sınıfı Öğretmenlerinin Öğretimin Uyarlanmasına İlişkin Yaptıkları Çalışmaların Belirlenmesi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi *Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt: 8, Sayı: 2, Yıl: 8*
- Yazıcıoğlu T. “Kaynaştırma Uygulamalarının Tarihsel Süreci Ve Türkiye’de Uygulanan Kaynaştırma Modelleri” <https://www.bilgiustam.com/kaynastirma-2018> (Erişim Tarihi: 01.09.2018)